

Storyline:

Isang tipikal na asawa si Doray na mayroong dalawang anak. Limang taong gulang ang panganay. Habang dalawang taon naman ang bunso. Para sa kaniya, at para na rin sa panganay niyang kapatid, na iniwan niya sapul nang siya ay mag-asawa, ay nawalan na siya ng sarili. Umikot na lamang ang buong-buhay niya sa pagiging asawa at ina ng dalawa niyang anak. Bente-uno anyos pa lamang siya ngayon. Pero kung titingnan siya ay para na siyang trenta anyos.

Nagtatrabaho siya bilang labendera. Tuwing Lunes at Miyerkoles ng umaga ay lumilibot siya sa kanilang lugar para kolektahin ang lahat ng naka-iskedyul na labada, na kailangan niyang kunin sa mga bahay-bahay ng mga taong maituturing na niyang suki sa pagpapalaba. Habang karga-karga sa kanang balikat ang bunso niyang anak. Miminsanan din siyang suma-sideline bilang serbidora sa karinderya ni Aling Lumen kapag Sabado at Linggo, o kung kailan lamang siya ipinatatawag nito. Ganito niya binubuhay ang kanilang pamilya. Habang sa inaraw-araw ay walang ibang ginagawa ang kaniyang asawa, kundi abalihin ang sarili sa paglalasing at pagsusugal, gamit ang maliit na perang kinikita niya sa pagtanggap ng mga labada.

Liban pa sa walang trabaho ang kaniyang asawa ay madalas pa siyang saktan nito sa tuwing umuuwi ito nang lasing. May pagkakataon pa ngang sinampal siya nito ng panty, na kabilang sa mga tinanggap niyang labada. At saka siya nito pinagbintangan na nagdadala ng ibang lalaki sa kanilang bahay sa tuwing wala ito rito. May mga gabing nag-se-sex sila kahit ayaw niya. May mga gabi rin namang kahit gustohin niya ay ayaw naman ng kaniyang asawa. Ganito niya nakikita ang kaniyang sarili bilang babae: walang sarili. Ganito siya kung tratuhin ng kaniyang asawa: pagmamay-ari.

May mga gabing palihim siyang umiiyak habang pinagmamasdan na natutulog ang dalawa niyang anak. May mga gabi ring gustong-gusto niya nang pukpukin ng tubo sa ulo ang kaniyang asawa. Pero lagi't lagi niya itinatapon ang ideyang ito sa tuwing maiisip niya ang maaaring kahinatnan nito paglaon: maaring makulong siya sa kasong pagpatay; at ang malawak na posibilidad ng pagkaulila ng dalawa niyang anak.

Minsan sa paglalaba ni Doray ay bigla na lang siyang napaluha nang maisip niya ang kalunos-lunos niyang kalagayan sa piling ng asawa. Maging ang lahat ng kaniyang paghihirap sa paghahanap-buhay kumita lamang ng maliit na halaga para maipantustos sa pamilya, na madalas pang mauwi sa wala dahil sa pagkuha ng kaniyang asawa sa kalahati ng maliit niyang kinikita para lamang ipantustos nito sa kaniyang bisyo. Maraming beses na niyang pinag-isipang iwan ang asawa. Pero alam niya sa sarili niyang wala siyang pupuntahan.

Isang gabi matapos niyang ihatid ang mga labada sa kani-kaniyang bahay ng mga nagmamay-ari nito ay inabutan niyang sinasaktan ng lasing na naman niyang asawa ang bunso nilang anak nang dahil sa hindi pagtigil nito sa pag-iyak. Sa sandaling makita siya nito ay agad-agad din siyang hinablot nito at marahas na ibinalibag sa kusina. Gaya ng dati, pinagbintangan siya nitong galing sa lalaking diumano ay kinalolokohan niya. Habang pinababayaan ang kanilang mga anak nang walang kasama. Dito nagdilim ang paningin ni Doray. Matapos siyang mapasubsob sa lababo ng kanilang kusina ay walang ano-ano niyang dinampot ang kutsilyong nakasalaksak sa tauban ng mga pinggan. Agad-agad niya itong itinutok sa muling pag-amba ng suntok ng kaniyang asawa. At sa mga oras na iyon ay natigilan ito. Kasabay ng pagtakbo sa kaniya at pagyakap ng dalawa niyang maliit na anak ay roon umalpas ang desisyong sa isip niya ay matagal na niyang dapat ginawa. Pinagbantaan niya ang asawa na may isang

mamamatay sa kanilang dalawa sa oras na muli siyang saktan nito o maging ang kanilang mga anak. Matapos matigilan ang kaniyang asawa ay padabog itong lumayo palabas ng bahay. Mula rito ay mabilis na inempake ni Doray ang lahat ng kaniyang mga damit at maging ang sa dalawa niyang anak. Sa pinakasulok ng pinagtataguan niya ng mga gamit ay dinukot niya ang isang kalawanging lata. Ibinuhos niya ang lahat ng perang laman nito na bunga ng palihim niyang pag-iipon mula sa katiting niyang kinikita sa paglalabada at pagseserbidora.

Hindi gaya ng ibang ina na umaalis at iniwan ang mga anak, kalakip ang pangakong babalikan ang mga ito sa oras na maging maayos na ang kalagayan, na kadalasan pang hindi natutupad, umalis si Doray kasa-kasama ang dalawa niyang anak. Dala ang iilang gamit at damit na pagsisimulan ng bagong sila. Umalis siya para muling buoin ang sarili at para muling magkaroon ng sarili. Gaya ng paulit-ulit na pangambang tumatakbo sa isip niya noong mga gabing palihim siyang umiiyak, hindi pa rin niya alam sa ngayon ang lugar na pupuntahan. O kung mayroon nga ba talaga silang mapupuntahan. Basta para sa kaniya, sa mga oras na iyon, walang ibang mahalaga kundi ang makalayo at makalaya sa matagal na niyang pagkakapiit sa rehas ng kaniyang abusado, manggagamit, at walang-pakundangang asawa.